

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертаційну роботу Левицької Яни Вікторівни
«Формування регіональних механізмів розвитку
смарт-спеціалізації «креативні індустрії»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю «281 – Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дослідження

Креативні індустрії – відносно нове поняття, яке потребує вироблення та розвитку дієвих інституцій публічного управління на різних рівнях, що безпечібно стає актуальним прикладом в контексті дослідження теоретико-методологічних основ формування регіональних механізмів та полягає в необхідності формування новітніх регіональних механізмів для провадження в українських регіонах концепції смарт-спеціалізації.

Європейський довід використання інструменту регіональної політики – концепції «смарт-спеціалізації» – свідчить, що кожен регіон повинен формувати механізми публічного управління впровадження концепції відповідно до територіальних, економічних та соціальних особливостей.

Важливість теми дослідження полягає також у тому, що багатогранність понять «смарт-спеціалізація» та «креативні індустрії» в сучасних умовах не стало актуальним питанням для наукових досліджень в одному, спільному контексті, а саме креативних індустрій як регіональної смарт-спеціалізації. Оскільки, формування та юридичне закріплення смарт-спеціалізацій регіонами в програмних документах розвитку регіонів вже відбулося, то невідкладним постає питання дослідження вище зазначених механізмів з позиції публічного управління.

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Національного університету «Львівська політехніка» за темою «Розвиток інноваційних

аспектів публічно-приватного партнерства» (номер державної реєстрації №0118U000345), в якій проаналізовано формування механізмів регіонального розвитку smart-спеціалізації «креативні індустрії».

Отже, тема дисертаційної роботи Левицької Я.В., що присвячена теоретико-методичному обґрунтуванню нової концепції регіонального управління – «смайт-спеціалізації» та формуванню механізмів публічного управління для розвитку сфери «креативні індустрії» являється актуальною як з теоретичної, так і практичної точки зору.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації.

Аналіз змісту дисертаційної роботи Левицької Я.В. дає підстави стверджувати, що сформульовану авторкою мету дослідження досягнуто, завдання розв'язано, результати дослідження характеризуються науковою новизною та мають достатню ступінь апробації. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у формуванні регіональних механізмів розвитку смайт-спеціалізації «креативні індустрії».

Серед найбільш вагомих наукових результатів дослідження, які несуть в собі елементи новизни, слід назвати:

- класифікацію регіональних механізмів інноваційного розвитку із врахуванням особливостей концепції смайт-спеціалізації як теоретично-методологічне підґрунтя для здійснення публічного управління інтенсивним розвитком регіонів, яка, на відміну від чинних, чітко враховує аспекти смайт спеціалізації та особливості їх розвитку в регіональному контексті (с.31-33);

- групування видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій та виділенням окремої групи «креативна освіта» для здійснення об'єктивного аналізу розвитку креативних індустрій в Україні, яка дасть можливість при мінімальному сфокусованому вкладанні ресурсів отримати значний синергійний ефект розвитку суміжних видів діяльності (с. 35-38);

- сформовано ключові елементи співпраці в концепції смайт-спеціалізації з метою інноваційного розвитку регіону та держави в цілому (с.

40-41);

- сформовано бачення процесу координації смарт-спеціалізації в Україні (с.55-56).

Сформовано матрицю основних характеристик механізму інноваційної політики. Встановлено та обґрунтовано приналежність підходу концепції смарт-спеціалізації до одного з підходів до здійснення регіональної інноваційної політики. Згенеровано механізми, які можуть бути використані для впровадження підходу смарт-спеціалізації на основі наявних механізмів регіонального інноваційного розвитку. Зокрема, виділено основні механізми за каналами впливу, які необхідні на регіональному рівні для вдалого впровадження підходу смарт-спеціалізації. Розглянуто основні напрямки для роботи запропонованих механізмів. Все вищевикладене дало можливість авторці всебічно вивчити проблему та сформулювати обґрунтовані висновки.

В дисертації Я.В. Левицької зазначені позитивні риси зумовлені не тільки рівнем авторського розгляду, а й фактами, апробацією результатів дослідження на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Здійснений дослідницею аналіз літературних джерел дав підстави стверджувати про необхідність подальших досліджень у даному напрямку.

Дисертанткою розглянуто чинне стратегічне планування України у сферах, які є основними для впровадження смарт-спеціалізацій, а саме розвиток регіонів, вищої освіти, сфери інноваційної діяльності та економіки. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021 - 2027 рік ставить впровадження підходу смарт-спеціалізації як одне із завдань для підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів (с. 100-102, 107).

Левицькою Я.В. враховано концептуальні засади та проаналізовано формування механізмів регіонального розвитку smart-спеціалізації «креативні індустрії», використано системний підхід на всіх етапах дослідження, що надало їй можливість сформулювати висновки до дисертаційної роботи.

Отже, продумана структура дисертації, коректно використані методи дослідження, доцільне використання наукових розробок вітчизняних та зарубіжних учених з відповідними посиланнями, свідчать про достатній ступінь наукової обґрунтованості результатів дисертаційного дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Теоретичні положення та прикладні аспекти роботи базуються на загальнонаукових (аналізу та синтезу, порівняння, системного підходу, структурного, методів) та спеціальних методах дослідження як аналіз та синтез – при дослідженні формування матриці порівняльних характеристик поняття «креативні індустрії» за різними суб'єктами публічного права, а також порівняння; систематизації – при визначенні регіональних механізмів інноваційного розвитку для впровадження концепції смарт-спеціалізації; системно-структурний аналіз – при дослідженні нормативно-правових актів щодо впровадження концепції смарт-спеціалізації; статистичний (кореляційний, багатофакторної регресії) – для дослідження стану та факторів розвитку креативних індустрій в Україні; експертних оцінок – для отримання даних та факторних ознак; графічний метод для інтерпретації результатів дослідження стану розвитку креативних індустрій в Україні та напрямків застосування таргетних механізмів; функціонального та логічного аналізу для визначення перспективних напрямків застосування таргетних механізмів.

Нормативно-правовою базою дисертації є законодавчі та нормативно-правові акти України всіх рівнів публічного управління, наукові праці вітчизняних та закордонних авторів, офіційні інтернет-ресурси, результати власних емпіричних досліджень.

Висновки, пропозиції та методичні положення дисертаційної роботи є достатньо науково обґрунтованими, їх основою є системність та послідовність у проведенні критичного аналізу теоретичних положень та

методичних підходів, використання міжнародного досвіду, узагальнення широкого спектру репрезентативного статистичного матеріалу.

Порушення академічної доброчесності в дисертації не виявлено, є посилання на відповідні джерела інформації та дотримання усіх норм законодавства про авторське право.

Наукове значення та практична цінність одержаних результатів дослідження

Наукове значення дисертаційної роботи Левицької Я.В. полягає у поглибленні та розробленні теоретико-методичних засад формування механізмів розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії», практичних рекомендацій визначення ефективності застосування таких механізмів.

Практична цінність одержаних у дисертаційній роботі результатів полягає у тому, що основні теоретичні положення, обґрунтовані автором у дисертації, доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, запровадження яких покликано сприяти формуванню нової регіональної політики (с.26-32). Проаналізовано тренди та динаміку розвитку креативних індустрій в Україні на основі таких показників як кількість суб'єктів господарювання, обсяг виготовленої продукції, обсяг доданої вартості та кількості зайнятого населення. Дані Державної служби статистики за визначеними 34-ма видами економічної діяльності, які належать до креативних індустрій оприлюднені з 2013 по 2019 роки (с. 71-89). Згенеровано підхід смарт-спеціалізації як інструмент стратегічного планування, проаналізовано імплементацію підходу смарт-спеціалізації в державній стратегії регіонального розвитку (89-95). Обґрунтовано вектор розвитку креативних індустрій (с.101-114).

Основні положення і рекомендації, що містяться в роботі, схвалені та використовуються у практичній діяльності Львівської обласної ради (довідка № 1- 12/559 від 02.06.2022), Львівської міської ради (довідка №087756 від 03. 06. 2022), Державної інноваційної фінансово-кредитної установи (№11-

147/22 від 06.06.2022). Практична значущість отриманих результатів підтверджена їх використанням при виконанні науково-дослідних робіт кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Національного університету «Львівська політехніка», Наукового парку «Львівська політехніка» та під час викладання вибіркової дисципліни «Технології розробки стартапів» (для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх спеціальностей), а також використовуються для впровадження навчальних дисциплін: «Основи трансферу технологій» (для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»), «Досвід ЄС в трансфері технологій: теорія та практика» (для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»).

Основні положення дисертаційної роботи розглянуто та схвалено на міжнародних та всеукраїнських науковопрактичних конференціях, зокрема: Сучасний стан діджиталізації у бізнессередовищі (м. Львів, 02 березня 2020 р.), Інформаційні та інноваційні технології як елемент розвитку креативних індустрій (Katowice, 23–24 September 2021), Розвиток науки в умовах впровадження концепції смарт-спеціалізації (м. Полтава, 18 листопада 2021 р.), Моніторинг стратегічного планування України щодо впровадження концепції смарт-спеціалізації (Сідней, AUS., 17 грудня 2021 р.), Інформаційно-комунікаційний механізм смарт-спеціалізації регіону (м. Львів, 20-21 січня, 2022 р.).

Рекомендації щодо використання результатів дисертаційної роботи

Отримані результати дослідження щодо формуванню регіональних механізмів розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії» мають високе теоретичне значення та одночасно можуть бути використаними в практичній діяльності Міністерства розвитку громад та територій України, Міністерства цифрової трансформації України, Міністерства розвитку економіки України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства інфраструктури

України, головних управлінь промисловості та розвитку інфраструктури обласних державних адміністрацій, територіальних та галузевих органів управління з питань поширення принципів смарт-спеціалізації та інноваційного розвитку, органів місцевого самоврядування, науково-дослідних установ за профілем роботи, закладів вищої освіти.

Повнота викладення наукових положень, матеріалів, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

За результатами досліджень опубліковано 14 наукових праць. Серед яких: 1 розділ у колективній монографії, 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави, 4 статті у фахових виданнях України, 1 розділ в навчальному посібнику, 2 статті в іншому періодичному виданні України, 5 тез доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, наукових семінарах. Публікації повністю відображають зміст, основні положення та наукову новизну дисертаційної роботи.

Дискусійні питання та зауваження до дисертаційної роботи

Незважаючи на позитивні риси, слід виділити декілька зауважень до змісту дисертаційної роботи:

1. Дисертанткою зазначено що, Європейський Союз, визнаючи наростання конкуренції та програвання в технологічному розвитку США, Китаю, країнам Південно-Східної Азії, маючи значний науковий потенціал, змінив підхід до стимулювання впровадження інновацій у різних секторах економіки із врахуванням унікальних умов окремих територій. Це знаходиться в основі змін і появи нової регіональної політики, зокрема концепції смарт-спеціалізації та визначенні пріоритетних напрямків для фінансування окремих регіонів Європейського Союзу (с. 39). Водночас, в роботі не здійснено більш глибокого аналізу в розрізі окремих видів креативних індустрій або країн ЄС.

2. За результатами проведеного аналізу у другому розділі

дисертаційного дослідження та запропоновано розмежування видів економічної діяльності, які на законодавчому рівні належать до креативних індустрій та затверджено у 2019 році розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.04.2019 №265-р «Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій» між окресленими групами креативних індустрій, які вживаються суб'єктами публічного управління. На основі згрупованих видів економічної діяльності виділено додаткову групу «Креативна освіта». Відповідно до запропонованого поділу груп та даних Державної служби статистики за видами економічної діяльності, які належать до креативних індустрій проаналізовано стан розвитку креативних індустрій в Україні за період 2013 – 2019 років за кількістю суб'єктів господарювання, обсягом виготовленої продукції, обсягом доданої вартості та кількості зайнятого населення. Було обрано Львівський регіон (с. 100-115). Доцільно було б здійснити подібні розрахунки для хоча б ще двох регіонів щодо розвитку креативних індустрій.

3. У розділі 3 дисертанткою встановлено основні способи створення інфраструктури для креативних індустрій в Україні. Проаналізовано стан та напрямки роботи креативної інфраструктури у Львівському регіоні за основними способами створення. Обґрунтовано, що інфраструктура для розвитку регіональної смарт-спеціалізації «креативні індустрії» повинна містити наукомісткий елемент, тому слід було б комплексно встановити всі латентні зв'язки, що дало б змогу визначити вплив на розвиток окремих сфер громадянського суспільства та соціальні наслідки.

4. У розділі 3 пункті 3.3. авторка зауважує, що конкурентна позиція України є нестійкою за даними світових рейтингів. За словами дисертантки в Україні спостерігається низький рівень інновацій та новітніх технологій, а технологічні стандарти економіки України значно відстають від світового рівня (с. 147-152). Вважаємо за доцільність більш детально розглянути можливість адаптування європейських практик до застосування в Україні.

5. В розділі 3 авторкою окреслено, що підвищення якості освіти, гідні

умови праці та економічне зростання, розвиток інновацій, сталий розвиток міст (с. 164) буде сприяти досягненню цілей сталого розвитку від ООН. На нашу думку, дисертантці необхідно було би більш детально зупинитись саме на цілях сталого розвитку та ступінь реалізації в Україні в контексті смарт-спеціалізації.

У той же час висловлені зауваження не можуть суттєвим чином вплинути на загальну достатньо позитивну оцінку дисертаційної роботи Левицької Я.В. та мають рекомендаційний характер і швидше вказують на перспективи розвитку питань, що досліджено автором.

Загальні висновки

Представлена на відгук дисертаційна робота є завершеною науковою працею, яку виконано на актуальну для сьогодення тему. Отримані результати та висновки мають наукову новизну, важливе теоретичне та практичне значення, роблять безперечний внесок в теорію та практику щодо формування регіональних механізмів розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії».

Дослідження виконано на високому науковому рівні, матеріал викладено чітко й обґрунтовано з вмілим використанням графічного підходу, що значно полегшує його сприйняття. Усі положення, результати і висновки є чітко аргументованими. Впровадження результатів дисертаційної роботи підтверджено документально, про що свідчать довідки про впровадження, які наведено у додатках до дисертації.

Опубліковані наукові праці відображають основні положення дисертації. Основні результати дослідження апробовані та схвалені на достатній кількості науково-практичних конференцій різного рівня, що проводилися на території України та за її межами.

Все перелічене дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота Левицької Яни Вікторівни «Формування регіональних механізмів розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії» відповідає вимогам,

детермінованим Тимчасовим порядком присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167.

Загальна оцінка роботи є позитивною, а дисертантка Левицька Яна Вікторівна *заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування.*

Офіційний опонент:

Доктор наук з державного
управління, професор,
завідувач кафедри фінансів
Черкаського державного
технологічного університету

Ірина ГОНЧАРЕНКО

Підпис професора І. Гончаренко підтверджую:

учений секретар Черкаського державного
технологічного університету

к.т.н., доцент

Ірина МИРОНЕЦЬ